

ŘEČI BESEDNÍ

KTERAK MÁME JIŽ VĚŘITI V TROJICI SVATŮ,

a tak v boha jednoho, a kterak v syna jeho Jezukrista narozeného,
pána našeho, boha a člověka, děti tieží otce

21. kapitola

Děti: Svatý Augustin v kněžách O svaté trojici často ukazuje, ež má vždy buoh hledán býti. A ktož hledá aneb tieže takých věcí, ješto k bohu příslušejí, toho ijeden nekárá správně, když, pevně a tvrdě drže vieru, chtěl by z milosti, jelikož
5 móż, dosieci rozumem toho, což věří. Ale ktož mní, by rozoměl i bude to jistiti,
že j' tak, ano tak nenie, toho správně kárá. I věříme v otce i v syna i v ducha svatého,
v jednoho boha, v jednom bytství, v jedné velebnosti, ale že j' v něm těch tří osob
rozeznánie, a tak jest v něm trojice svatá. Avšak z těchto pomluv, ješto máme mezi
sebú, něco se chytá rozum, ješto j' to bylo skryto dřieve; a ač nemóż všeho toho
sezřieti, kak jest, však vidí což tož, a vidí, kak nenie. A to j' dosti veliká poznánie
10 strana, poznati, kak buoh nenie a co nenie, a nerozumu svému srozuměti. Protož,
coť můžem srozuměti z tvých pomluv s námi o trojici svaté, lépe i tvrže věřiti
budem i tomu, jemuž nemůžem rozoměti, jakož na prvé hodině hlasně pějí kněží to
popsánie viery, řkúc: „Ktož koli chce spasen býti, dřieve všeho potřebie jest, aby
držal obecnú křesťanskú vieru;“ to mají za pravidlo. Ale ež tu po ukázaní, kak
15 o svaté trojici má věřiti, ktož spasen chce býti, také jest vyrčeno, ež jest potřebie
k spasení, aby také věřili v člověčenstvie narozenie syna božieho, pána našeho Jezu-
krista, pomluvž s námi také o tom tak divném narození v člověčenství pod časem
věčného syna božieho, jest-li co v bohu skrže to nad trojici, stala-li se jest v božství
tiem proměna která?

Otec: Tvrdých věcí tiežete. Ale to držte, ač nemůžte i rozoměti, ež nikterěž
z toho nestalo j' se; dřieveť sem vám to ukázal, ež buoh jest ovšem neproměnný,
vždy týž, též takéž jest v sobě jednostajně. Ač jest v svú osobu syn boží člověčen-
stvie přijal, však tiem nenie proměny v božství jeho: to, ješto j' nebyl, přijal, ale
to j', co j' byl, ostal. Nedivte se, ač nerozomiete; toť jest největčí skutek svaté
25 trojice, najvelebnější ze všech účinkóv. Krátekť jest jazyk to vymluviti, těžko péro
to vypsati a medl zrak rozumu to sezřieti; ale viera doplň, ež to tak jest mocí, mú-
drostí a dobrotú Najvyššieho. Ač jest jediný syn věčný otcóv člověčenstvie přijal,
skutek jest spolu všech tří osob, jako by tři byly panny a jednu by s sebe obláčily,
všecky by činily to obláčenie. Protož v otcí a v duchu svatém ijedné nenie pro-
30 měny, neb jest to vždy bylo u věčnosti ustaveno v radě trojice svaté a v úmysle
božském, jenž vše proměny vyvodí bez své proměny, aby to tak svým časem vyšlo.
Ani jest proměna v synu, neb to j' ostal, co j' byl, ač jest i vzal to, co j' nebyl. Viera
doplň, kdežť rozum stane, a milost z viery přístup bliže a roznět se v boží milosti
protiv tak veliké milosti jeho, že j' tak novú věc a pro takú potrebu naši ráčil vy-

35 vésti a učiniti! A tak darem jeho zazří oko jedno naší mysli, když druhé zavře, no-
vého světla božské jasnosti. Neb když oko rozumu nemož prozřieti v blesk světla
božské jasnosti, to žádostná milost ještě přistúpi a něco zazří, ač nevymluvně. A na
40 toť jest zřejmě v těle našem a v člověčenství buoh se ukázal, abyhom skrzeň byli
v milost nezřejmých věcí pozdviženi, a pak aby dokona smrt naše, na těle i na
duši, smrti jeho, jen na těle, zbořena byla a byl jeho z mrtvých vstáním opraven náš
život. Neb hřiech byl umrtvil duši naši a pokutu smrti vzalo tělo od své duše pro-
hřešení; ale duše Kristova nebyla j' v tom prohřešení, ani z práva nad tělem jeho
smrt moc jměla. Protož na duši jest neumřel Kristus, nebyla j' duše jeho nikdy
božstvie odlúčena, ale tělesná smrt jeho byla j' duši s tělem rozlúčila, ale božstvie
45 nebylo j' od těla rózno i od mrtvého. Neb jakož svatý Bernhart pokládá, znamená-
vaje divnost v tom skutku, že j' buoh ráčil člověkem býti, největčí a prvá jednota
jest, ješto jí buoh jest jeden; avšak té jednoty nezboří trojice, jakož sme již o tom
pomluvu jměli; neb jedno jest božstvie, tři jsú osoby. A pak druhá jest po té
v Kristu pánu našem, v němž také trojice jest, ne ona, ale jiná, ješto v něm také
50 nezboří toho, by nebyl jeden Kristus. I řku najprv, ež syn boží, ta jedna osoba
z svaté trojice, buoh jsa pravý a plný, přijal člověčstvie plné a pravé, tělo i duši. Ne
tak tělo a duši miením, by kdy bylo tělo jeho a duše kromě božstvie jeho, ale ež
člověcie přijal v svú osobu jednu a v jednotu k božství přirozenie, ižádné osoby
člověcie nepřijal jest. Nebylo j' nikdy to dietě v břiše své matky, by i buoh hned
55 nebyl i člověk v tom svém počátku; tak v brzku chvíli, jakž se j' počal, tu j' božstvie,
tu duše, tu tělo tak, ež každé ostalo j' v svém bytí; ale to spolu tré jest v osobě jedné
Kristus jeden a i nad to j' jeden, nežli člověk púhý z těla a z duše jest jeden. A tak
ta jednota, ješto j' v osobě jedné syna božieho, jiež nezboříje však ona trojice, že
j' tu božstvie, duše a tělo, jest nad jednotú člověka púhého a pod onú najvyšší
60 jednotú, jíž buoh jest najjednější, jakož sme o to mluvili dříve, ale mezi těma drží
jednota ona středuje miesto. Neb tak jest slušné, aby i s tiem bylo podobenstvie,
jako j' člověk púhý jeden, i s tiem, jako j' buoh jeden v té jednotě, ješto jí jest
Kristus jeden, jsa syn boží i syn člověčí; aby i vyššie oné jednoty podobnost byla
i nižšie také v jednotě Kristově, a tak aby ta oboje podobnost vyšla. Jakož tam
65 u vyššie jednotě jest božstvie jedno v svém bytí, ale tři sú osoby, takéž tuto v Kristu
přepodobnú kakús protivností troje věc jest osoba jedna. Tam trojice osob nezboří
jednoty v božství, a tu trojice rozličných věcí nezboří jednoty v osobě té, ješto j'
Kristus.

Vizte pak, kakt' jest v Kristu jednota nad to, než jest jeden púhý člověk!
70 Dieš-li, ukáže na Krista: „Tento člověk jest buoh“ neb: „tento buoh jest pravý
člověk,“ dieš-li to v úmysle křesťanském, dobře s' řekl. Aneb když tělo Kristovo
v rovu ležalo a duše byla s otci svatými, na tělo-li by, na duši-li by ukázal, mohl by
byl říci: „Toť buoh! Toť syn boží!“ Ale v též pravdě nebude řečeno, ukážíc na tělo
neb na duši, ješto j' již smrti rozlúčeno: „Toť člověk!“ Neb jen dotud jest člověk,
75 donidž jest v spolce duše s tělem. A takt' řku: pro tu jednotu, ješto j' v ni přijal syn
boží k své osobě, aneb ať řku, v svú osobu člověčstvie neb člověcie přirozenie, aby

týž jsa on to, čož jest, byl i člověk, nic jest více počtu v osobách svaté trojice nepřibylu.

Nadpis: *tiež* táži se – 1 *ež že* – 3 *ijeden* žádný, nikdo; *správně* spravdivě (iuste) – 3-4 *jelikož* *móž* pokud může – 4 *jistiti* tvrditi, ujišťovati – 6 *bystvie* bytí, bytost (essentia); *velebnost* (maiestas) – 7 *rozeznánie* rozlišení (distinctio); *pomluva* rozmluva, rozhovor – 8 *něco* něčeho; *ješto j' to* což – 9 *sezrieti* přehlédnouti; *čož tož* co to (jest) – 10 *nerozum* nevědomost – 11 *tvrze* tvrději, pevněji – 12 *na hodině* při hodinách kanonických, církevních – 13 *popsánie viery* vyznání víry (symbolum); *dřieve všeho* přede vším – 14 *pravidlo* vodítko – 17 *pomluvž* promluv; *pod časem* v čase, dočasný

20 *nikterěž* žádné – 21 *ovšem* zcela – 22 *jednostajně* stejně, bez proměny – 25 *účinek* čin, skutek – 26 *meď* mdlý; *zrak rozumu* zrak mysli (proti zraku tělesnému) – 28 *skutek*... *osob* skutečnost týkající se všech tří osob; *obláčily* oblékaly – 31 *vyvodí* vyvozuje, provádí – 33 *rozum stane* zastaví se, nepostihne – 35 *zazří* zahlédne – 36 *prozrieti* pohledem proniknouti – 37 *nevýmľuvně* nevyslovitelně – 38 *skrzeň* skrze něho – 39 *nezřejmých věcí* neviditelných, skrytých; *dokona* dokonce, nadobro – 42 *z práva* podle práva – 44 *odľúčen (čeho)* odloučen od čeho, zbaven čeho – 45 *rózno i od...* odloučeno ani od...; *pokľadá* uvádí – 46 *divnost* zázračnost – 47 *ješto ji již* – 50 *ež že* – 51 *čľovčestvie* člověčenství – 53 *čľovčie...* přirozenie lidská přirozenost – 55 *tak v brzku chvíli, jakž* ihned, jak – 56 *bytie* podstata – 58 *nezbořije* neboří, neporušuje – 60 *najjednější* nejjednotnější – 61 *středuje miesto* ústřední místo – 66 *přepodobnú kakús protivnosti* velmi vhodnou jakousi protikladností (convenientissima quadam contrarietate) – 71 *v úmysle* ve smyslu – 75 *v spolce* spolu

ŘEČI SVÁTEČNÍ A NEDĚLNÍ

V PONDĚLÍ O MASOPUSTĚ

Ež světský lid má svého bláznovstvie větší obyčej dní těchto, také neslušie nám mlčeti, abychom světského rozbroje odvykali, táhnúc žádost k duchovenství. Protož znamenajte, coť vám chci říci!

Čtli jsú i čtú dní těchto masopustních, ješto j' Kristus, odvedv své mlazšie, řekl jim: „Aj, jdem do Jeruzaléma, a syn čľovčie bude poddán lidu ku posmievaní, bude bičován, zepľván, ukřižován, a třetí den vstane z mrtvých.“

Dnes a tento čas masopustní rozličné veselé jmievají lidé — a pak kněžie, jako smysla zbyvše, čtú v kostele túžebnú věc a velmě smutnú, ješto by podobnějie čtli něco utěšeného k tomuto času a obyčejí. Ale svatý duch nezbyť jest smysla, ješto jest ten pořád zjednal k tomuto času pro ty, ješto mají s tiemto světem zahynúti, aby slyšiec k sobě přišli a světské marnosti odskočili. A tak způsobem ducha svatého činí kostel svatý, jakož se čte o jednéj vdově, ješto jí zabili muže, ana pak schovala jeho krvavé rúcho pro pamět svým dětem, aby jim je ukazovala, aby rozžalostiec se nevcházely v přiezn s vrahy svými. Takěž kostel svatý vida lest tohoto světa, an se lísa skyta veselé marné na vše strany, aby přitáhl k sebe milování, vzpomíná smrt našeho Otce, ješto j' ji jemu svět učinil, abychom s takým našim nepřie-
15 telem u přiezn nevešli. Neb židé světským úmyslem jsú synu božiemu smrt učinili, bojiece se, aby lid od nich neodstúpil a nešel po něm, bojiece se, by své cti světské neztratili, by lacini nebyli lidem a jako tak řkúc: „My jsme slúpové všeho lidu, my